

важно здійснюється за сценарієм ретроспективного періоду, тобто набуває ознак інерційності та стихійності. У результаті, цілком реальними видаються: посилення структурних диспропорцій в економіці держави, а звідси – і зайнятості населення; поглиблення розбалансованості національного ринку праці; зниження частки зайнятих в інноваційно орієнтованих галузях; падіння реальних трудових доходів та зниження мотивації до легальної трудової діяльності економічно активного населення; послаблення стимулів підвищення якості трудового потенціалу тощо. За такого сценарію державу очікують потрясіння, які можуть бути поглиблені ще й унаслідок негативного впливу світової фінансово-економічної кризи.

Слід зауважити, що на можливі загрози саме такого розвитку подій українські вчені не раз звертали увагу органів державного управління, обґрунтовували його наслідки в цілому ряді наукових публікацій [2–6]. Більше того, були подані конкретні пропозиції щодо їх попередження. Проте відсутність державного механізму системного та комплексного подолання чи хоча б попередження існуючих загроз розвитку національної економіки, а звідси і трудового потенціалу України, спричинили ще більше загострення проблем.

Певні надії поклалися на Програму економічних реформ та новітню систему законодавчих актів, зокрема на Закон України “Про зайнятість населення”, прийнятий 5 липня 2012 р., проте якихось суттєвих зрушень у вирішенні цих проблем не спостерігається. Немає потреби зупинятися на недоліках цих документів, оскільки про них ішлося у великій кількості наукових публікацій та в засобах інформації. На наш погляд, авторам законодавчих

ініціатив слід з більшою повагою і поміркованістю ставитися до зауважень та пропозицій. Лише тоді, консолідуючи зусилля всіх зацікавлених сторін, можна забезпечити розробку збалансованої системи регулювання соціально-трудових відносин та радикальне підвищення якості трудового потенціалу України.

Список використаних джерел

1. Левченко О.М. Економіка знань: управління розвитком людських ресурсів Великої Британії / О.М. Левченко. – К. : Видавн. дім Корпорація, 2005. – 292 с.
2. Бандур С.І. Трудоресурсна безпека України в контексті глобалізації світової економіки / С.І. Бандур, О.І. Цимбал. – К. : РВПС України НАН України, 2007. – 68 с.
3. Соціальний розвиток України: сучасні трансформації та перспективи / С.І. Бандур, Т.А. Заяць, В.І. Куценко [та ін.]. – Черкаси : Брама – Україна, 2006. – 620 с.
4. Стратегічний потенціал продуктивних сил країни. – К. : РВПС України НАН України, 2009. – 324 с.
5. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь / за заг. ред. М. Гейця та ін. – К. : НВЦ НБУВ, 2009. – 687 с.
6. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004–2015 роки) “Шляхом європейської інтеграції” / А.С. Гальчинський, В.М. Геєць та ін. ; Нац. ін-т стратег. дослідж., Ін-т екон. прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європ. інтегр. України. – К. : ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.

Стаття надійшла 18.01.2013

УДК 364

С.П. Барматова

Людський розвиток як пріоритет соціальної політики України

У статті аналізується стан реалізації Концепції людського розвитку в Україні, можливість забезпечення сталого людського розвитку в умовах сучасного українського суспільства.

Ключові слова: сталий розвиток, людський потенціал, концепція людського розвитку, концепція людського капіталу, індекс людського розвитку, індекс гендерної нерівності, індекс бідності.

This article analyzes the state of implementation of the Concept of human development in Ukraine, the possibility to ensure sustainable human development in the modern Ukrainian society.

Keywords: sustainable development, human potential, concept of human development, concept of human capital, index of human development, index of gender inequality, index of poverty.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетів соціальної політики України останніх років є затвердження і реалізація Концепції гуманітарного розвитку України на період до 2020 року, у проекті якої наголошується на тому, що “...у глобалізованому світі третього тисячоліття розвиток держави стає можливим лише завдяки ефективній реалізації її людського потенціалу” [1, с. 5].

Барматова Світлана Петрівна, доктор соціологічних наук, доцент; Академія праці і соціальних відносин Федерації профспілок України (Київ).

© Барматова С.П., 2013

Метою статті є аналіз можливостей забезпечення сталого людського розвитку в умовах сучасного українського суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних авторів, в роботах яких досліджуються концептуальні ідеї людського потенціалу, людського капіталу й людського розвитку, слід назвати Б. Білоброва, В. Близнюк, О. Бородіну, Т. Голюкову, О. Грішнову, Т. Заяць, П. Леоненко, Л. Семів, М. Семикіну, А. Єськова. Методологічні й науково-практичні проблеми людського розвитку й нарощування людського потенціалу активно розробляють російські вчені В. Гойло, Т. Заславська,

А. Клепач, І. Майбуров, О. Шкаратан та ін. Проблематиці інформаційного та знаннєвого суспільства присвячені праці західних економістів. Серед них слід насамперед виділити роботи Т. Сакайя, Т. Стоуньєра, Е. Тоффлера, Р. Уотермена, Ч. Хенді, які розширюють уявлення про кінцеві цілі соціально-економічного розвитку, роль і місце людини в ньому, про інноваційні можливості й перспективи економічного поступу в його людському вимірі.

Питання людського розвитку та його окремі аспекти є також предметом дослідження багатьох наукових установ, зокрема Ради по вивченню продуктивних сил України НАН України, Інституту регіональних досліджень НАН України, Інституту економіки промисловості НАН України, Інституту економіки та прогнозування НАН України, Національного інституту стратегічних досліджень при Президентіві України.

Виклад основного матеріалу. В основу Концепції гуманітарного розвитку України покладено ідеї, що декларовані в Концепції людського розвитку, яка, у свою чергу, стала основою першої (1990 р.) Доповіді ПРООН про світовий людський розвиток (ці доповіді тепер стали щорічними). Людський розвиток трактувався в ній як мета та критерій суспільного прогресу, як засіб збільшення доходу, що набуває цінності лише тоді, коли реально впливає на добробут людей [2, с. 11].

Концепція людського розвитку як особлива теоретична система й орієнтована на практику державного управління методологія ґрунтується на визнанні неможливості звести суспільний прогрес до зростання грошового доходу чи примноження матеріального багатства: економіка існує для розвитку людей, а не люди – для розвитку економіки. За жодних темпів економічного зростання суспільний прогрес нереальний, якщо не реалізовані важливі для людини можливості. Людський розвиток визначається як процес зростання цих можливостей, що забезпечується політичною свободою, правами людини, суспільною повагою до особистості, а матеріальний добробут є одною з базових можливостей вибору, але не найвищою метою.

Базовим принципом концепції людського розвитку є забезпечення попереджувальних заходів з недопущення зубожіння, безробіття, втрати здоров'я тощо шляхом стимулювання розвитку людей, підвищення їхньої ролі в суспільстві, розширення можливостей вибору способу життя, можливостей прийняття рішень щодо своєї долі, але водночас і посилення відповідальності за прийняте рішення та його виконання. Розширення пропозиції товарів і послуг може сприяти розширенню можливостей людини щодо задоволення її потреб, а отже і свободи, але не є самоціллю.

Концепція людського розвитку акцентує увагу на активності людей як суб'єктів процесу власного розвитку; при цьому в полі її зору перебувають не тільки реальні або потенційні працівники, а й усі люди загалом, включаючи непрацездатних та економічно не активних. У Концепції декларований підхід до освіти як до процесу, що має самостійну цінність, як до важливої складової загальної культури людства, а не лише як до умови покращення продуктивних здібностей людей, а також визнається висока значущість невиробничої діяльності жінок, підтримання

рівноправності жінок у суспільстві та підвищення їх статусу; необхідність надання пріоритетності тим секторам, що сприяють підвищенню якості життя, навіть якщо вони безпосередньо не впливають на виробництво доходу (житлове будівництво, охорона довкілля, санітарія тощо); підтримка самореалізації й розвитку індивіда не лише з боку економічних та фінансових інститутів, а й з боку неурядових, громадських організацій, закладів культури, церкви тощо [3].

Головними моментами концепції людського розвитку є:

- поступовий перехід до визнання не лише активної, а й вирішальної ролі людини в економіці;
- визнання необхідності розгляду людини в єдності всіх її виявів – як істоти соціальної, економічної і психофізіологічної;
- усвідомлення важливості капіталовкладень в "економіку людини" (соціальних інвестицій).

Визначальною тезою концепції людського розвитку є положення про те, що люди не потребують безкінечно високого доходу для забезпечення достойного рівня життя. Більш високий дохід у цілому сприяє розширенню людського вибору, але цей вплив знижується зі збільшенням доходу згідно з теорією спадної корисності доходу. Навпаки, витрати на освіту, зміцнення здоров'я, інші аспекти розвитку людей дають значний за обсягом, тривалий за часом та інтегральний за характером економічний і соціальний ефекти, причому економічна віддача нерідко значно перевищує віддачу від інвестицій у фізичний капітал.

Центральним елементом концепції людського розвитку є людський потенціал, який визначається сукупністю характеристик таких його компонентів:

- соціально-демографічний потенціал – чисельність населення, гендерна та поколінна збалансованість, стан здоров'я й тривалість життя населення, рівень освіти населення;
- соціально-економічний потенціал – рівень та структура економічної активності та зайнятості населення, його кваліфікаційно-професійний склад, характер і умови праці, рівень добробуту населення, ступінь затребуваності та використання інтелектуальних ресурсів;
- діяльнісний потенціал – інноваційна активність, ділові якості і творчі потенції індивідів та можливості їх реалізації;
- соціокультурний потенціал – стан науки, освіти й культури, особливості менталітету й світогляду населення, його мотивація, ціннісна орієнтація та культурна інтеграція різних верств населення.

Надзвичайно важливе значення має узгодженість у розвитку всіх компонентів людського потенціалу, їх взаємного впливу та зв'язків з економічною динамікою.

В основі формування й реалізації людського потенціалу лежить діяльність населення, результативність якої, у свою чергу, визначається якістю компонентів людського потенціалу. Остання змінюється під впливом соціокультурних та інституційних чинників.

Основні (базові) аспекти людського розвитку відповідають найнеобхіднішим, загальноновизнаним цінностям на будь-якому етапі розвитку людства й відображають

основоположні потреби, права й можливості одночасно. Такими базовими аспектами визнано три групи можливостей/ цінностей людини:

1) довге й здорове життя, що є цінним як саме по собі, так і з огляду на різні непрямі переваги, тісно пов'язані з більшою його тривалістю, наприклад, збільшення можливостей скористатися перевагами освіти, високого рівня добробуту тощо;

2) знання – для самореалізації, повноправної та багатогранної участі в житті сучасного суспільства, істотного особистого внеску в це життя цінність освіченості є високою і дедалі зростає;

3) доступ до ресурсів, необхідних для гідного рівня життя, що створює матеріальні передумови та розширює можливості вибору, включаючи ведення здорового способу життя, забезпечення територіальної і соціальної мобільності тощо, хоча й не визначає використання цих можливостей.

Концепція людського розвитку пропонує основні напрями оптимізації зв'язку між економічним зростанням і людським розвитком:

1) збільшення інвестицій в освіту, охорону здоров'я, професійну підготовку, що сприятиме реалізації здібностей людини та її участі у виробництві та розподілі благ;

2) справедливий розподіл доходів і національного багатства, що забезпечуватиме матеріальну базу розвитку широких верств населення і протидіятиме концентрації ресурсів у нечисленних груп;

3) збалансованість соціальних витрат та зміцнення економічної бази соціальної сфери, диверсифікація джерел її фінансування;

4) розширення можливостей людей здійснювати свій вибір у політичній, соціальній та економічній сферах, передусім тих груп населення, які з різних причин мали обмежені можливості (жінки, мігранти, етнічні меншини) [4].

В Україні реалізація цих напрямів на практиці потребує [1]:

формування нової якості життя громадян України шляхом створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, реалізації нею всіх своїх професійних можливостей, досягнення високих соціальних стандартів, впровадження пріоритетів здорового способу життя, гармонізації людського і природного середовища, підтримки сім'ї та сприяння народжуваності;

формування суспільства знань, де знання та можливості їх практичного застосування стануть важливим засобом самореалізації і розвитку особистості та ключовими чинниками прискореного розвитку держави й суспільства;

формування соціальної активності громадян, розвиненого громадянського суспільства;

культурної та політичної консолідації української нації як модерної європейської спільноти.

Але на даному етапі розвитку українського суспільства на перешкоді цьому стоїть низка проблем. Так, на думку фахівців, Україна перебуває на порозі демографічної кризи, відбувається зменшення чисельності населення. Сучасний рівень народжуваності удвічі нижчий від

того, що потрібен для простого відтворення населення. Україна перетнула межу зниження народжуваності, за якою відбувається руйнація демографічного потенціалу, погіршилися й демографічні характеристики населення. За даними Європейського регіонального бюро ВООЗ, Україна щороку втрачає понад 700 тис. своїх громадян, причому третина з них – люди працездатного віку (смертність населення в Україні становить 15,2, а в країнах – членах Європейського Союзу – 6,7 на 1000 населення). Смертність чоловіків працездатного віку в Україні перевищує аналогічний показник навіть тих країн, де ВВП на душу населення значно нижчий. Смертність від серцево-судинних захворювань в Україні є однією з найвищих у світі – 66% у структурі загальної смертності, а смертність від онкологічних захворювань – 13%. Фактично ці два види захворювань визначають майже 80% щорічних втрат населення країни. За чисельністю населення, яка за останні 15 років скоротилася з 52,2 млн. до 45,6 млн., Україну можна порівняти з такими країнами, як Данія, Грузія, Фінляндія, Норвегія [5].

Забруднення навколишнього середовища, погіршення умов життя, нераціональне харчування, поширення шкідливих звичок, слабкість державної політики у сфері охорони здоров'я, яка демонструє неспроможність взяти під контроль поширення таких захворювань, як туберкульоз і СНІД, зниження якості медичного обслуговування в цілому негативно позначилися на здоров'ї громадян України. Як наслідок – значно збільшилася загальна захворюваність населення, а це не лише зумовлює зростання потреб у медичній та соціальній допомозі, а й спричиняє додаткове навантаження на бюджет.

З точки зору конкурентоспроможності Україна втрачає надто багато своїх громадян у найпродуктивнішому віці, а самі громадяни втрачають можливості для підвищення рівня добробуту шляхом реалізації своєї освіти і професійного досвіду. Із зниженням якісних і кількісних характеристик людського потенціалу України формується замкнене коло: зниження рівня людського розвитку звужує можливості для структурних реформ в економіці, а неререформована економічна система звужує можливості для реалізації людського потенціалу, виключаючи його деградацію.

Економічні трансформації, що супроводжувались кризовими явищами, призвели до скорочення купівельної спроможності населення й суттєвих структурних диспропорцій у використанні трудового потенціалу та значного зростання диференціації доходів населення. Регіональна диференціація рівня людського розвитку призводить до нерівності можливостей та посилення міграційних процесів. Відновлення економічного зростання починаючи з 2000 р. сприяло позитивним зрушенням у сфері оплати праці – зростанню як номінальної, так і реальної заробітної плати. Проте її розмір, особливо порівняно з європейськими країнами, залишається на низькому рівні, і тому вона досі не стала повсюдно засобом гарантування гідного рівня життя громадян.

Особливу тривогу викликає загострення молодіжних соціальних проблем, серед яких – обмеженість доступу до освіти і працевлаштування, проблеми в забезпеченні житлом. Кожна третя молода людина не

задоволена своїм соціальним статусом, і лише третина бачить власну соціальну перспективу в Україні. У молодіжному середовищі панує найвищий рівень безробіття, найчастіше вимушеного. Непривабливими на ринку праці залишаються перспективи сільської молоді, а їх покращення неможливе без якісних змін у сфері освіти та соціальної політики.

Частково ця ситуація викликана тим, що в економіці тривалий час домінував низький попит на якісну освіту, внаслідок чого з'явилася нічим не виправдана кількість вищих навчальних закладів, сформувалися диспропорції між кількістю і якістю підготовлених спеціалістів. У результаті на ринку праці бракує фахівців належної кваліфікації, і водночас, за даними державної служби зайнятості [6], у першому півріччі 2012 р. в неї на обліку перебувало 31 697 випускників вишів.

З іншого боку, знижується доступність освіти (особливо дошкільної та вищої), у тому числі для дітей з обмеженими можливостями, дітей-сиріт і дітей із малозабезпечених сімей, які часто не охоплені нею; поглиблюється розрив у рівні освіти між жителями міст і сіл, випускниками повних і малокомплектних шкіл. Погіршується якість загальнодоступних освітніх послуг; порушується принцип єдності навчання та виховання, взаємодії між освітньою системою і виробництвом, зокрема, відбувається надмірне скорочення спеціальностей природничого і технічного напрямів, без яких неможливий перехід до сталого розвитку суспільства та інноваційної моделі економічної системи.

Актуальними для України залишаються також питання гендерної нерівності. Наразі жінки мають обмежений доступ до розподілу національних ресурсів, відбувається гендерна сегрегація на ринку праці. Жінки становлять значну частину зайнятих у маргінальній економічній діяльності; переміщуються з високооплачуваних галузей у галузі з більш низькою оплатою праці. Заробітна плата жінок становить 75% від заробітної плати чоловіків. На вищих посадах в системі влади та державного управління, де приймаються політичні рішення, переважають чоловіки.

За даними останнього звіту Всесвітнього економічного Форуму про глобальну конкурентоспроможність 2010–2011 рр., Україна посіла лише 89-те місце серед 133 країн (у 2009–2010 рр. – 82-ге, у 2008–2009 рр. – 72-ге) [7].

Рейтинг України за підіндексом “інновації” у 2010–2011 рр. знизився до 63-го місця проти 62-го у 2009–2010 рр. На зниження вплинуло погіршення складових рейтингу, зокрема інноваційної спроможності, якості науково-дослідних інститутів, зв'язків університетів з промисловістю у сфері досліджень і розвитку, державних закупівель новітніх технологій і продукції [7].

При цьому за індексом “економіка знань” Україна посідає 51-ше місце серед 146 країн, піднявшись на шість сходинок порівняно з 2008 р. (57-ме місце серед 140 країн).

Разом із тим зберігається відставання у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Головними проблемами в цій сфері є стихійність процесів впровадження телекомунікаційних мереж та комп'ютеризації, низька

керованість ними з боку держави, неврегульованість підготовки та працевлаштування ІТ-спеціалістів.

Україна не належить до числа інформаційно незалежних держав. Неefективність системи державного регулювання національного медіа-простору, нерозвиненість національної системи збору та поширення інформації, розвитку культурних індустрій, вразливість інформаційного простору щодо зовнішніх впливів, слабка орієнтованість на задоволення суспільних потреб, низький рівень присутності в глобальному медіа-просторі, висока інформаційна й технологічна залежність від іноземних держав та медіа-структур створюють низку реальних загроз національній безпеці України.

Переважає більшість громадян України не задоволені своїм соціально-економічним становищем і розвитком країни в цілому. Переконані в тому, що в Україні немає справедливого судочинства – 90%; немає права на гідний людини рівень життя – 71%; не задоволені тим, як в Україні функціонує демократія – 61%; оцінюють загальну ситуацію, в якій протікає їхнє життя, як “погана” або “дуже погана” – 50% громадян [1].

Разом із тим, за результатами Звіту з людського розвитку 2011 р. фахівці віднесли Україну до категорії високо-розвинутих країн, вона перебуває на 76-му місці із 187 держав і територій.

Значення Індексу людського розвитку (ІЛР)* України за 2011 р. дорівнює 0,729 – у високій категорії людського розвитку (за період з 1990 по 2011 р. воно зросло з 0,707 до 0,729, або на 3%, чи в середньому приблизно на 0,1% за рік). Та якщо це значення скорочувати на нерівність, воно знизиться до 0,662. Серед країн Європи та Центральної Азії, які близькі до України в рейтингу ІЛР 2011 р. та мають порівнянну з Україною чисельність населення, є Казахстан і Російська Федерація. Їхні рейтинги за ІЛР, скориговані на нерівність (ІЛРН), становлять відповідно 68 і 66.

Індекс гендерної нерівності (ІГН) України становить 0,335 (57-ме місце серед 146 країн).

Останні за часом загальнодоступні дані дослідження Багатомірного індексу бідності (БІБ) в Україні припадають на 2007 р. Згідно з цим індексом 2,2% населення України потерпає від багатомірних депривацій, а ще 1% є вразливим до них. Щодо оцінки багатомірно бідного населення, скоригованої на силу депривацій, то цей індекс становить 0,008. У Казахстані та Російській Федерації БІБ становить відповідно 0,002 і 0,005 [8].

Висновки. Проведений аналіз дозволяє констатувати, що в Україні є низка проблем, які можуть стати на заваді реалізації Концепції людського розвитку. Не в останню чергу це проблеми, які пов'язані з працевдатністю населення, можливістю знайти роботу для молоді, доступністю освіти тощо. Поряд із досить високим відсотком українських громадян, які живуть у стані бідності, та

*Індекс людського розвитку визначається Організацією Об'єднаних Націй і є головним узагальнюючим показником, на основі якого формуються рейтинги рівня життя. Цей показник формується з чотирьох складових: тривалість життя, що очікується, грамотність серед дорослого населення, доступність освіти – зведений показник того, наскільки вільним є доступ до вищих навчальних закладів всіх рівнів, валовий внутрішній продукт на душу населення.

показниками, які підтверджують тенденції до зменшення терміну життя українців та депопуляції, ці проблеми потребують пильної уваги з боку суспільства та держави, і їх розв'язання має стати пріоритетним завданням соціальної політики України. Тільки тоді можна буде очікувати, що втілення Концепції людського розвитку в українську суспільну практику стане можливим.

Таким чином, реалізація принципів, які декларовані Концепцією людського розвитку, потребує консолідації зусиль усіх зацікавлених у цьому процесі – як держави, інституцій громадянського суспільства, так і пересічних українців.

Список використаних джерел

1. Концепція гуманітарного розвитку України на період до 2020 року (Проект), 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : https://docs.google.com/viewer?url=http://www.kultura.pl.ua/images/doks/koncepciya_hum_rozvytku.pdf
2. Лібанова Е.М. Ринок праці та соціальний захист : навч. посіб. із соц. політики / Е.М. Лібанова, О.М. Палій. – К. : Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2004. – 494 с.
3. Людський розвиток регіонів України: аналіз та прогноз : колективна монографія / за ред. Е.М. Лібанової. – К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007. – 367 с.
4. Мехедова Т.М. Людський капітал: концепція, напрями розвитку [Електронний ресурс] / Т.М. Мехедова – Режим доступу до ресурсу : http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=11380
5. Устінов О.В. Стратегія формування здоров'я населення: європейський підхід до українських реалій [Електронний ресурс] / О.В. Устінов. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.umj.com.ua/article/24046/strategiya-formuvannya-zdorov-ya-naselennya-yevropejskij-pidxid-do-ukrainskix-realij>
6. Кириченко І. Битва за професіоналізм / Ірина Кириченко // Дзеркало тижня. Україна. – №33. – 2012. – 21 верес.
7. Інноваційна спроможність та технологічна готовність української економіки у міжнародних порівняннях [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://www.uineta.kiev.ua/viewpage.php?page_id=432
8. За індексом людського розвитку Україна обіймає 76 позицію зі 187 країн [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.un.org.ua/ua/information-centre/news/1371>

Стаття надійшла 12.02.2013

УДК 616.98:578.828:35.072:364.334-216:331.53

Т.В. Семігіна

Взаємодія державних установ та неурядових організацій у працевлаштуванні молодих людей, які живуть із ВІЛ

У статті розглянуто сучасну концепцію "зайнятості із підтримкою", особливості її застосування в сфері допомоги людям, які живуть із ВІЛ, проаналізовано практику взаємодії громадських організацій та державних центрів зайнятості.

Ключові слова: зайнятість із підтримкою; люди, які живуть із ВІЛ; взаємодія громадських організацій і центрів зайнятості.

The paper reveals the modern concept of supported employment, the peculiarities of its implementation to support people living with HIV, the analyzed practice of cooperation between non-governmental organizations and state employment centers.

Keywords: supported employment, people living with HIV, cooperation between NGOs and state employment centers.

Постановка проблеми. В Україні офіційно зареєстровано понад 210 тис. випадків інфікування ВІЛ. За оцінкою експертів, у країні мешкає близько 400 тис. людей, які живуть із ВІЛ (далі – ЛЖВ); 80% інфікованих – особи віком 15–49 років [2], тобто працездатне населення. Значна частина з них – це споживачі ін'єкційних наркотиків, жінки комерційного сексу, особи, що вийшли з місць позбавлення волі, тощо, які потребують соціально-психо-

логічної підтримки для набуття або відновлення соціальних функцій, зокрема у сфері відносин на ринку праці.

Перепоною для ВІЛ-позитивних людей на шляху як до здобуття певних професій чи кар'єрного просування в процесі трудової діяльності, так і для отримання ними роботи чи тієї винагороди за працю, яку вони заслуговують, стає дискримінація. Це, з одного боку, породжує соціальні чи економічні труднощі для реалізації ВІЛ-позитивними людьми своїх прав, а з другого – становить серйозну загрозу для економічної та соціальної безпеки держави, адже скорочення ринку праці й споживчого ринку, зниження продуктивності праці, збільшення видатків державного бюджету на лікування та надання соціальних

Семігіна Тетяна Валеріївна, кандидат політичних наук, доцент, Національний університет "Києво-Могилянська академія" (Київ).

© Семігіна Т.В., 2013